

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| deque eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Vndecimi. leiunia cùm in boni procuracyone, tum in mali rursum depulsione
insigni vi pollere, fructusq[ue] si pio castoq[ue] animo suscipiantur &
perficiantur, admirabiles de se fundere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

sola Christiani populi cōsuetudo, ad quamlibet vigiliam firmandam sat esset. Nam vt D. Augustinus recte monet, in iis rebus, in quibus certi nihil statuit scriptura diuina, mos populi Dei, & instituta maiorū pro lege tenenda sunt. Quamuis ergo ius commune de vigilia Pentecostes, Ioannis Baptiste, B. Laurentij, Assumptionis virginis matris, & omnium Sanctorum, nihil disertè decreuerit; attamen quod longo iam tempore ab vniuerso populo Christiano æquè religiosè obseruentur, ac ceteræ, de quibus expressè in iure statutum est, non minus obligant quam reliqua certa lege inunctæ. At de intrinseca ieuniorum ratione, communique eorum partitione satis, nunc ordinis ratio postulat, vt de illorum utilitate & vinculo nonnulla quoque in medium adferamus.

Epist. ad Casula.
num.

Ius cōmune pluriū vigiliarum nō meminit, que tamen ob populi cōsuetudinem æquè obligat, ac ceteræ.

*Ieiunia cūm in boni procuratione, tum in mali rursum depulsione
in signi vi pollere, fructusq; si pio castoque animo suscipiantur
& perficiantur, admirabiles de se fundere.*

CAPUT V N D E C I M U M.

DISPVTATVM est haec tenus de internis externisque Christiani ieunij partibus, proximum est, vt quædam quoque de propriis eiusdem viribus & fructibus exponamus. Nam cūm ieunium actus sit abstinentia, vel peculiaris quædam eiusdem species, non potest suas quoque vires & vsus non fortiri. Nouatores duo hæc inter se confundunt, sed id absq; omni ratione & auctoritate; imò vero contra omnem rationem & auctoritatem. Constat enim, alium ieuniorum legem esse & finem, alium abstinentiam. Nam, vt alibi explicatum est, abstinentia lex obligat ad vnum omnes, & semper, & vbique; (nunquam enim plus comedere aut bibere licet, quam pro tuenda valetudine manducandum vel bibendum esse recta ratio dictat) ieunium autem nec omnes obligat, nec semper obligat, neque vbique obligat, sed loco & tempore tantum. Lex rursum & regula abstinentiae est ratio humana; hæc enim est, quæ pro loci, temporis, personæ, reliquorumque, quæ rem circumstant, qualitate & conditione dictat, quid, quomodo, quoties, quantum &c. comedere conueniat. Lex autem & regula ieuniorum est

f volun-

Nouatores citra rationem & auctoritatem ieunii & abstinentiæ confundunt,

Lex abstinentiæ obligat omnes, vbique; & semper, ieunium autem nec omnes nec semper. Regula abstinentiæ est ratio humana; lex autem seu regula ieuniorum est voluntas diuina per Ecclesiastici patet.

voluntas diuina per Ecclesiam nobis patefacta. Deus enim est, qui per Vicarios suos docet, quomodo, quanto, &c. Christianum hominem ieiunare oporteat, ut hoc vel illud bonum im-petreret, aut hoc vel illud malum euadat. Finis tandem & scopus abstinentiae est corporis sanitas, bonaque eiusdem constitutio: Finis autem & scopus ieiuniorum est mentis in Deum eleatio, vitiorum compressio, virtutum adeptio, aliisque eiusmodi, de quibus hoc capite tractatur ex instituto.

Fines ieiunij &
abstinentiae di-
uersi.

Cap. 37.
In multis efcis
non deest infir-
mitas.

Cap. 37.

Cap. 4.

Ad Tit. 2.
de quest. Euang.

d. 5. de conf.
Nihil.
Mirabiles vires
sobrietatis.
Matth. 6.

Marc. 2.

2. Cor. 11.

Cap. 13.

Psal. 34.

Cap. 2.

Sedarij nunquam
vere ieiunant, &
tamē semper ie-
junandum cla-
mant.

Primum ieiunio
tum opus carnē

A d abstinentiam pertinet illud Ecclesiastici: *Noli audiūs esse in omni epulatione; & non te effundas super omnem escam; in multis enim efcis erit infirmitas, & aquititas appropinquabit usq; ad cholera.* Et illud eiusdem: *Qui abstinenſ est, adiicit ſibi vitam.* Et illud Ezechielis: *Cibus tuus, qua vesceris, erit in pondere.* Et illud Pauli: *Iuuenes hortare, ut sint sobrij.* Et illud Augustini: *No interest, quid alimentorum, vel quantum quis accipiat; dummodo id faciat pro congruentia hominum, cum quibus viuit, & personae ſuæ, & pro valetudinis ſuæ neceſſitate.* Et illud Chrysostomi: *Nihil ſic iocundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, ſicut moderata refeſtio.*

A d ieiunium autē illud C H R I S T I: *Tu autem cum ieiunas, vige caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans; & pater tuus, qui videt in abſconſo, reddet tibi.* Et illud eiusdem: *Venient dies cum auferetur ab eis ſponsus, & tunc ieiunabunt in illis dieb⁹.* Et illud Apofolii: *In fame, in ſiti, in ieiuniis multis.* Et illud Actorum: *Ministrantibus ieiunantibus illis, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum &c.* Et illud Propheta regij: *Humiliaui in ieiunio animam meam.* Item: *Genua mea infirmata fuit in ieiunio.* Et illud tandem Lucae: *Et haec vidua usq; ad annos 84. quæ non diſcedebat de templo, ieiuniis, & obſecrationibus ſeruens nocte & die.* Nam haec aliisque ſimilia, quæ paſsim in ſcripturis occur-runt, ad ſolam moralem abstinentiam recte transferri non poſſe, id nemo dubitat, niſi Apofolos post ablatum ſponſum intem-pe-ranter quandoq; vixiſſe perſuafum habeat. Miſſis proinde eorum nūquām vere ieiunent, ad id, quod capit̄ huius proprium eſt, ſtylum vertamus.

P R I M V M igitur propriumque ieiuniorum opus eſt, carnem inordinatosq; eiusdem motus, ne vehementius contra ſpiritum infur-

insurgant, comprimere, peccatiq; regnū in nobis euertere. Nam eti Baptismi Sacramentum omnem noxam expiet, CHRISTIQUE meritum & satisfactionem liberaliter nobis communicet, carnis tamen stimulum non tollit; neq; ea quoq; vi illam constringit, vt ad illicita, diuinæque & rationis legi dissentanea interdum non alleget. Suppetunt sanè multa strenuis C H R I S T I militibus præsidia & arma, quibus doméstico huic hosti, internóque Iebusæ obsistere, eiusdemq; impetum compescere valeat, & compescere quoq; soleant; experientia tamen teste nullū ex omnibus est præsentius, nullum efficacius, quam frequens ieuniū: Siquidem moralis abstinentia, quam Philosophi professi sunt, quamque vnam, dum de ieunio agitur, Sectarij admittunt, per se ad hunc tantum hostem debellandum non est satis. Imò quo quisq; temperantiū, naturæque conuenientiū vivit, cō efficitur vegetior & sanior, adeoq; ad generandum & quidvis aliud præstandum potentior.

Q Y A R E fomiti membrorum legi propriè non opponitur abstinentia Philosophica, sed parsimonia Christiana; quæ vtiam ita nota & vistata foret, vt Christianæ vitæ est necessaria, priusque Christiani nominis hominibus doméstica erat. Neque enim illi menstrua tantum & hebdomadaria, eaque triplicia ieunia habebant, verùm tot spontanea, vt tota illorum vita aliud nihil esse videretur, quam statum quoddam ieunium. Practicabatur per id tempus illud Hilarionis: Ego, a fine, faciam, vt non calcites; neque te hordeo alam, sed paleis; fame te conficiam & graui si onerabo; traham te per æstus & frigora, vt cibum potius quam lasciviam cogites.

E t quia ieunia primis Christianis multò quam huius ætatis hominibus erant familiariora (vix enim adoriebantur arduum aliquod negotium, cui ieunia & orationes non præmitterent) siebat, vt multò per id tempus pauciora in populo essent vitia, multoque rariora scandala in clero, quam sunt hac infelicissima ètate: Siquidem vbi caro commode nutritur, molliterque tractatur, ibi carnis quoque vitia nutruntur & propagantur. Contrà vero, vbi eadem edomatur, spirituque, vt par est, subiicitur, ibi etiam flagitia & peccata, quæ hinc, veluti experpetua quadam scaturigine, promanare solent, comprimuntur & extinguuntur. Quapropter licet proximus ieuniorum effectus sit carnis mortificatio,

ciusdemque mo
tus cōprimere.

Moralis abstinē-
tia non sat est ad
debellandam car-
nis concupiſcen-
tiā.

Primi Christia-
ni ieunii, & car-
nis mortificatio-
ni deditissimi.

Hier. in vita Hi-
lar.

Proximus ieui-
niorum effectus
carnis mortifica-
tio, principalis
carnium vitio-
rum elisionatio.

Serm. de Ieiu-

Insignis ieuni-
rum virtus in de-
hellandis vitiis
carnalibus.

Lib. contra Psyc-
chicos.

Corpus nobis
datum ad opus,
non ad pondus.

Saginare carnem
pugilum & por-
corum propriam.

Ser. 65. de temp.

Saturitati con-
iuncta lascivia.

Epistol. 111. ad
Bonifac.

ficatio, principalis tamen est vitiorum, quae ex carne oriuntur, restinctio. Quod etsi nemo sanæ mentis negare queat, conuincitur enim experientia, attamen quod veritas haec illuc euadat, carnisq; mancipia ad sui amorem potentius rapiat, quid veteres ea de re literis prodiderunt, paucis hoc loco repetere placet.

CYPRIANVS: Ieuniis vitiorum sentina siccatur, petulantia marcat, concupiscentia languent, fugitiæ abeunt voluntates, extinguitur ardoris Aetna incendiu, & flammam fornax Vulcani extinta intrinsecus, montes conterminos non adurit. Ieunium, si discretione regatur, omnem carnis rebellionem edomat, & tyrannidem gulæ spoliat & exarmat. Ieunium extraordinarios motus in cippo claudit & arctat, & appetitus vagos distractit & ligat. Ieunium, si humilitate ornetur, seruos DEI, mundi efficit contemptores. His nihil dici potest grauius, nihil ad id, quod de ieuniij energia in expugnandis carnis vitiis assertum est, accommodatius.

TERTULLIANVS: Nos certò scimus, quod qui in carne sunt, DEO placere non possunt, non in substantia, sed in cura, in affectione, in operatione, in voluntate. Macies non displiceret Deo, nec datum est nobis corpus ad pondus, sed ad opus. Saginentur pugiles olympici, qui corporis curam habent, & porci, si vultis, Epicuri de grege, qui omnia cum corpore perire putant. Nobis utinam carnis curam non facere contingeret; alia sunt Ecclesiæ robora & certamina, aduersus scilicet carnem & sanguinem, sed spiritu & virtute pugnare oportet. Disce hinc pugnæ necessitatem, disce aduersarium, disce arma & robora, quibus pugnandum est. Ecquænam sunt arma ista, si non sunt ieuniia?

AVGVSTINVS: Princeps humani generis Adam, quamdiu ieunauit, seruans mandatum, in paradiſo, fuit; ubi vero comedit, cieetus est de paradiſo. Et qui in paradiſo DEI virgo fuerat, cieetus de paradiſo, cognovit uxorem. Semper enim saturitati coniuncta est lascivia; vicina sibi sunt venter & genitalia, & pro membris ordine, ordo vitiorum intelligitur. Alibi idem pater ita scribit: Semper caro nostra subdita sit animæ nostræ, sicut ancilla famulatur dominæ; non præbeamus vires illicitas corpori nostro, ne committat bellum crudum aduersus spiritum nostrum, non incrassari permittamus ancillam, ne superbiat in dominam.

Dome-

Domemus ieuniis vigiliis, orationibus, imponamus frenū equo feroci; sumus boni aurigæ, ne per præcipitia labamur, vt per viam rectam possimus incedere; temperemus ab escis, quæ non solum animam, verum corpus plerunque laedunt & deliciis mundi, quæ trahunt homines, vbi gutta aquæ desideratur, nec datur. Et hæc quoq; ieuniorum vim aduersus carnem carnisq; vitia luculenter admodum explicant.

HIERONYMVS: Ventris ingluies tām animæ quām corpori ministrat materiam, ideo medicinale ieunium omnem auferat languorem, & omnem tribuat virtutem & gratiam. Quid verò virtutis contineat sacrum ieunium, à vestro inuestigemus spōsfo, qui quadragenario peracto ieunio, Diaboli vicit tentationem. Viri Niniuitæ non fileant, qui ieuniis commune euaserunt exilium. Sed sit tale, ne dicatur à Domino: Non est hoc ieunium quod elegi: Castigate membra, sed nolite interficere: non causet ieunium verecundiam, vt scandalum sit cæteris. Non dolore capitis sacræ omittantur lectiones, & alia sancta exercitia. Sit ieunium medicina; frangatur corpus, castigantur membra verberibus, multiplicentur abstinentiæ. Et si adhuc adsit concupiscentia illicita, adhibeantur grauissimæ disciplinæ, quousq; erigatur Domina & seruiat serua. Quod si iterum erigitur, iterum fatigetur, sed non ultra modum, nihil enim habere potest virtutis, quod indiscretio facit, quod improuisio docet.

BASILIVS MAGNUS: Quemadmodum vermes, qui in puerorum intestinis generantur, pharmacis quibusdam acerbis & amaris excutiuntur, ita peccatum in intimis secessibus habitans extinguit enecatque, simulatq; in animum superuenerit, ieunium; ob hoc ipsum suo dignum nomine, quod inedia purget animæ viscera. Quod si ieunium carnis vitia intimis infixa visceribus potest expellere, multò magis ne in animam illabantur, poterit impediare. Facilius est enim hostem, ne ciuitatem occupet, arcere, quād iam admissum expellere.

CHRYSOSTOMVS: Abstinentia à cibis propter hoc receperæ est, vt vigorem carnis refrænet, & equum moderanti facilè parere faciat: adeo ieunium, de quo loquimur, quod vt cum fructu fiat apud D E V M, adiungendum est illi alterum ieunium, putat à vitiiis: oportet enim ieunantem ante omnia iram refrænare,

Ser. I. de ieunio.

ieunium peccatum intimis visceribus infixum expellit.

Hom. 8. in Gen.

Esse & corpus,
& animam laedunt.

Epist. ad Eust.

Medicinale ieunium omnem auferat languorem,
& omnem tribuit
virtutem.
Lucæ 4.
Ionæ 3.
Esa. 58.

Membra castiganda nō interficienda.

Vc ieiumum fru
etuofum existat,
ieiumum à vitiis
adiunctum ha-
beat, oportet.

mansuetudinem & lenitatem addiscere, habere cor contritum, & quod absurdas cōcupiscentias repellat, ante oculos continuò p- ponere oculum eterni iudicis; liberalē esse in dando eleemosynā, nullum malum aduersus proximū in cor admittere. Et infrā: Propter hæc abstinentiam à cibis præcepit Dñs, vt refrénantes carnis lasciuias eam obediētem faciamus, & ad mandata Dñi implenda sequacē. Ieiunium corpus cōprimit, lasciuias inordinatas refrēnat, animam clariorem efficit, & sublimem & leuem facit.

1. Cor. 9.

Dæmones & fo-
mes nullas in-
dulgent indu-
cias.

IDEM exponens illud Apostoli: *Castigo corpus meum, et in seruitutem redigo*, ita scribit: Si ille, cui tanta contigit gratia, post tanta & talia opera opus habebat, vt castigaret & in seruitutem redigeret, & subiiceret potestati & dominio animæ corporis lasciuias: (castigat enim, quod insurgit, & in seruitutem redigit, cui frenum imponit) quid dicemus nos, qui omnibus virtutibus destituti, omnibus peccatis onerati sumus; & præterea magnā ignominiam præ nobis ferimus? nunquid inducias habet hoc bellum? num tempus aggrediēdi dilatum? omnes nos vigilare & sobrios esse oportet, & nunquam in securitate esse. Enīt sanctus hic vir nemi, dum in hoc mortali corpore versatur, securitatē promittat? Enīt oēs, vti semper in acie consistant, ieuniūsq; & aliis piis operibus vident, nec non assiduō cum carne & dæmone, qui nunquam non infestant, bellum gerant, studiosè admonet?

Lib. 10. in Gen.

CYRILLVS: Est certè libertas Christiana per omne tem-
pus iejunandi, non obseruantæ superstitione, sed virtute con-
tentia suffulta subsidiis? Quomodo Scripturis operam dabunt?
Quomodo sapientia & scientia studebunt? nonne per conti-
nentiam ventris & gula? Quomodo scipsum quis castrat pro-
pter regnum cœlorum, nisi cibariorum affluentiam resecet? nisi
abstinentia vtatur ministra. Hæc Cyrus, quæ paucis eō ten-
dunt, vt intelligamus, neque victoriam contra carnem absque ie-
junio obtineri, neq; aliud quicquam præclarum absque eiusmo-
di adminiculis præstari.

Serm. 6. de coll.
ser. 8.

Ieiunio cōcupi-
scētia carnis ex-
tinguuntur.

LEO MAGNUS: Oratione propitiatio Dñi queritur, iejunio
verò concupiscentia carnis extinguitur. Et infrā: Quamvis sine
anima caro nihil desideret, & inde accipiat sensus, unde sumit &
motus; eiusdem tamen est animæ, quædam sibi subditæ substanciæ negare, & interiori iudicio ab inconuenientibus exteriora
fra-

franare; ut à corporis cupiditatibus libera in aula mentis possit diuinæ vacare sapientiæ: vbi omni strepitu curarum silente, meditationibus sanctis in deliciis lætetur æternis. Quod si in hac vita difficile est continuari, potest frequenter assimi, ut sèpius ac diutius spiritualib. potius quām carnalibus occupetur. Et paucis interie&tis subdit; Huius obseruantia vtilitas in Ecclesiasticis est præcipue constituta iciunii.

Q VAE hucusque ex Patribus allata sunt, ea disertè probant, iejunum inter omnia, quæ inordinatos carnis motus comprimere carnaliaque vitia extinguerre nata sunt, primas facile obtinere. Probat nihilominus, iejunia generatim accepta, omni quoq; lege seclusa, medicamentum esse Ecclesiæ membris usq; adeò necessarium, ut absq; illius præsidio salua consistere, vel non queant, vel ægrè admodum queant. Nam et si singulis necessaria non sunt (comperiunt enim multi infirmi; multi rursum, qui præ miseria alimento indigent magis quām iejunio; nonnulli etiam peculiari D e i gratia, longaque exercitatione id consecuti sunt, vt domestici hostis importunitatem non magni faciant,) in omni tamen hominum statu, & tate, & genere, semper inueniuntur aliqui, qui isthoc antidoto indigent, & ita quidem indigent, ut absq; eo commodè sanari non valeant.

SEQVITVR hinc quoque, qui generatim & indiscriminatim eos omnes à iejunij lege eximunt, qui infra vigesimum primum ætatis annum constituti sunt, iudicio egere, ne quid gravius dicam. Etenim Ecclesia, quæ humanæ salutis auidissima & studiosissima est, nec vult, nec iuste velle potest, eos ab omni iejunij lege absolute absoluere, qui tali animi morbo tenentur, vt citra iejunium sanari, vel non possint, vel ægerrimè possint. Atqui adolescentes pleriq; omnes, vbi decimum quartum, vel quintum, vel sextum ætatis annum excesserunt, nonnunquam tam acribus Veneris stimulis perurgentur, vt solo iejunio à tam infesto & pertinaci malo liberari posse videantur. Eos itaque à tam salutari, præsentaneo, & necessario præsidio arcere, aliud nihil est, quām salutis eorum reum se constituere; arcent autem non obscurè, qui ab omni iejuniorum lege & obligatione simpliciter illos liberos pronunciant.

ALLE-

ieiunia Ecclesiæ
membris necessaria,
et si non
singulis.

ieiunia non so-
lum adultis, sed
ephebis quoque
se numero
sunt necessaria.

ALLEGANT qui ab illis vel contra illos verius stant; iejunia iusto corporum robori & incremento nonnullum detrimentum adferre. Verum hæc causa (dummodo illorum iejunia modum non excedant) neque vera est, neque quæ admittatur satis idonea est. Constat enim, etate Bernardi & Basiliij Magni, & multis quoque annos antè, homines eodem corporis robore poluisse, quo nostro hoc tempore: & tamen, ut suprà audiuiimus, nullus illorum ætate sexus, nulla ætas, nulla hominum conditio à communibus Ecclesiæ ieuniis eximebatur, nedum ab iis, quas dicit lex naturæ. Constat nihilosecius, plerasq; Ecclesiæ Orientales nullos ex illis (nisi morbus forsan vel aliud impedimentum aliud suadeat) à communi ieuniorum lege absoluere, qui corpori & sanguini dominico communicarunt, vel decimum quartum ætatis annum expleuerunt; & tamen regionis illius hominibus, neq; iusta corporis moles, neq; iustum quoq; corporis robur deest; quod si cui alterutrum deest, non deest propter iejunium, sed propter aliquam aliam causam. Constat tandem, iejunia non ordinari ad robur vel salutem corporis; sed ad salutem & robur animæ. Quare si hæc citra iejunium salute potius non potest, vel commodè non potest, (id quod sæpe visu venire solet) contemnendum est, quod de corporis incommmodo allegatur; Maximè verò cùm eiusmodi incommodum vel nullum sit, vel tam exiguum sit, ut nulla eius ratio habenda videatur.

MITTO hinc, illos ipsos, qui iuniores ab omni omnino iejunii lege simpliciter absoluunt, haud grauatum fateri, consultè eos facere, qui adolescentes, imò etiam pueros inducunt, ut semel aut iterum quavis Quadragesimæ hebdomada ieunent. Iam si citra vllam naturæ offensionem aut incrementi iacturam, (hanc unicam enim illi vrgent, qui vigesimo primo anno minores generatim ab omni iejunio excusant) bis aut ter singulis hebdomadis iejunare possunt, poterunt vtq; omnia extraquadragesimalia iejunia citra vllam valetudinis offensionem obseruare; ut quæ communiter ad vnum tantum, aut alterum diem protendatur. Saluo proinde grauissimo Ecclesiæ iudicio, censerem adolescentes, vbi decimum quartum vel quintum annum expleuerint, non ad ea tantum iejunia minis & cohortationibus adigendos, quæ lex naturæ ab illis exigit, sed ad quædam quoq; Ecclesiastica;

Iuniores ad quædam Ecclesiæ iejunia inducendi & compellendi

nam

nam ad omnia strictè obseruanda illos compellere, fortè non expedit.

SEQVITVR exprædictis rursum, nullū omnino mortalium, quantacunq; tandem auctoritate polleat, aut præminentia fulgeat, iejunum absolutè acceptum vniuersè abrogare, vel ita cum omnibus & singulis super iejuniorum lege dispēfare posse, vt nullus amplius ad ullum prorsus iejunium obligetur. Solus autem vniuersè dispensare hic potest, qui solus omnem iejunandi causam, omnemque animi morbum præscindere per se potest, nempe D e s Opt. Max. Cederet enim vniuersalis illa iejunij abrogatio in apertum iuris diuini & naturalis præiudicium, & in manifestam quoque infirmarum animarum perniciem. Obolentur namque ea ratione præsentaneum, & ordinarium, & ad spiritalis vitæ cōseruationem omnino necessarium alexipharmacum. Dixi, neminem iejunium absolutè acceptum abrogare posse. Si quidem iejunium, quod iam olim obseruatur in Ecclesia, si causa adesset, mutari, vel abrogari quoque posset.

CONSEQVITVR hinc tandem, nouos illos Physicos, qui totum penè Euangelium à vero legitimoq; sensu & scopo in carnalem quandam libertatem transferunt, præ nimia mentis cæcitate si non aperte pugnantia, certè admirabilia statuere ac scribere: Fatentur enim, magnisque vocibus deblanderant, post suscepitum Baptismi Sacramentum usque adeò atrocem incensamque carnis libidinem in regeneratis adhuc superesse, vt totus homo quascaro, vel quadam carnalium vitiorum sentina effectus, aliud nihil cogitare, nihil dicere, nihil facere queat, nisi peccatum. Sed neque dissentunt quoque, fidelibus perpetuò cum hoc hoste dimicandum, & congregendum esse; imò verò potissimum perfectionis Christiani hominis partem in eo obnoxia & pugna consistere, palam prædicant. At cùm utrumque agnoscant, publiceque doceant; præcipuum tamen validissimumque telum, quo contra hunc hostem digladiandum erat, Sanctique & sapientes omnes digladiari solent, & digladiandum esse monent, puta iejunium, Christiano populo è manibus eripere enikè contendunt.

ADMITTVNT sanè illi quoddam iejunium, sed illud planè commentitium, multisq; nominibus mutilum & mancum. Tra-

g dunt

Nullus mortaliū iejunū ab-solutū acceptū vniuersū abroga-re potest.

Sectariorum do-trina sibi planè dissentanea.

Cuiusmodi ieju-
niū adiuitant
& statuant se-
ctarij.

dunt enim, eos demum verè & Christiane iejunare, qui contra abstinentiæ legem nihil committunt. Addunt, nihil referre, semelne comedas, an bis, carnemue an pīscem, vel aliud quodcumque vores, dummodo valetudini recte consulas, & intra morales abstinentiæ limites te contineas; & tamen clarè iam ante ostensum est, & apud eos, qui cor & oculos habent, palpabile est, aliud esse iejunare, vt C H R I S T V S per Apostolorum tempore iejunare semper consuevit, aliud abstinentiæ leges non excedere. Dicūt tandem, nullum iejuniorum tempus vlli omnino præscribendum esse, sed vnicuique, quando iejunare velit, & quantum velit, & quomodo velit, liberum relinquēdum. Sed hoc æquè absurdè & dissentaneè ac primum: Nam si vnuſ quilibet debet & potest sibi certum tempus deligere, quando iejunio operā dare velit; ergo non semper est iejunādum; quod prima illorum sententia disertè profitetur: Nam, vt ipſis placet, aliud nihile est iejunare, quām abstinentiæ leges accuratè obſeruare; at illas semper seruare oportet.

Sed aliorum sen-
tē:ia semper est
iejunandum.

Ad hæc si omnino iejunandum est, vt iejunandum esse Antagonistæ non diffitentur, quæro ab iis, sempérne iejunandum sit, an aliquo certo tempore. Si omni tempore iejunandum est; ergo eo etiam tempore, quo ab Ecclesia iejunium indictum est: Siquidem omne tempus nullam temporis partē excludit. Si aliquo certo tempore; ergo aliquo tempore intemperanter viuere fas erit: Idem enim apud illos est iejunare, quod naturæ conuenienter viuere. Rursum si non omni, sed aliquo certo & definito tempore; ergo cùm, vt ipſi ponunt, non sit maior ratio de uno, quām de altero, illud obſeruandum erit, quod à lege vel consuetudine præscriptum est. Quandoquidem si quid secundūm se adiaphorum aut indefinitum ad certum tempus vel modum determinandum est, si rationem ducem sequamur, plus apud nos valere debebit maiorum statutum, vel communis populi consuetudo, quām priuata cuiusque libido.

DICENT ad hæc forsan, omni tempore iejunandum esse, adeoque illo etiam, quo Ecclesia iejunium indicit, verū non eo modo, quo iubet Ecclesia. At hæc exceptio nulla est; siquidem vt extet aliquid veri nominis iejunium, modum à com-

muni

muni abstinentia diuersum habeat oportet. Talem autem modum illi nullum assignant; sed neque ullum quoque, qui eo, quem designauit Ecclesia, sit moderatior, omniq[ue] statui & astatu conuenientior assignare possunt. Excipient alij fortassis, & dicent: In modo, in tempore, aliisque similibus ab alterius praescripto dependere, Christianæ libertati non satis consentaneum esse. Verum hoc quoque nihil est: Sæpe enim iam dictum est, & per se satis quoque manifestum est, Euangelium non prædicare carnis licentiam, sed crucem, sed propriæ voluntatis abnegationem, sed obedientiam, sed omnem virtutis actionem. Notum est enim illud C H R I S T I: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam.* Item: *Qui non tollit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Rursum: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata;* aliaque multa eiusmodi. Ad hæc nullum potest esse ieunium, quod omni modo & lege sit prorsus deslitatum: Inepta sunt ergo, quæ de modi vel temporis libertate allegant Sectarij. Verum de primo præcipuoq[ue] ieuniorum effectu satis.

CÆTERVM ex carnis carnaliumq[ue] desideriorum & vitiorum mortificatione, quam ieunium per se primò efficit, naturali quadam συνεπέᾳ, sequitur aliis eiudè fructus & quæ ferè illustris ac is, de quo hactenus egimus, nimirum mētis ad D E V M eleuatio. Nam cùm caro & spiritus veluti opposita perpetuò inter se colluctentur, consequens fit, vt eò spiritus magis assurgat & floreat, quò carnis sensus magis deprimitur, & conculeatur; è diuerso verò vt spiritus eò magis langueat, prostratusque iaceat, quò caro commodè molliterque habita, perulantiū contra ipsum insurgit. Alter proinde ieuniorum effectus est mentis ad D E V M ascensus, cæteraque omnia, quæ cum hac mentis eleuatione naturalem connexionem habent, vt sunt cœlestium rerum gustus, orationis feroꝝ, petitorum imprecatio, diuinorum secretorum præceptio, pluraque id genus alia, quæ Scripturæ & Patres ea de re produnt. Constat enim, Danielem non prius ea, quæ genti suæ olim euentura erant, & alia præterea multa, quæ ad C H R I S T I regnum pertinebant, diuino spiritu mentem illius collustrante, & subuehente hausisse, mundoque patefecisse, quām trium hebdomadarum ieunio se macerasset. Neque E L I A M rursum prius ad D E I visionem,

Scripturæ inter abstinentiam & ieunium manfestè secernunt.

Matth. 16.

Luc. 9.

Matth. 10.

Matth. 19.

Ex carnis compressione naturaliter consequitur mētis seu spiritus in D E V M eleuatio.

Dan. 10.

Ieunium subleuat mentem ad D E V M, rerumque cœlestium notitiam & gustū conciliat.

g 2   quanta

quanta homini in hac mortali vita obtingere potest, admissum esse, quam 40. dierum ieunio ad eiusmodi spectaculum se preparasset. Neque Moysen tandem ante legis tabulas, quibus secreta Dei voluntas continebatur & exponebatur, in monte Syna accepisse, quam 40. dies non absque miraculo ab omni cibo & potu abstinuisse. Verum præstat, ea de re veteres Patres differentes audire.

Serm. de Ieiun.

Dan. 2, 3.

*Exod. 24, 34.
3. Reg. 19.*

*Apol. cont. Ge-
nel. 40.*

Lib. de virg.

*Dæmones obla-
ctantur crapula
& corporis otio:
ieunium autem
vehementer me-
tuunt.*

CYPRIANVS: Ieiunium carnes azymas mundat & solidat, & putredines, quæ ex adipe prodeunt, consumit & siccatur. Ieiunium scripturarum deliciis pascitur, contemplatione reficitur, gratia stabilitur, cœlesti pane nutritur. Danieli interpretatio somniorum reuelatur ieunio, & tres pueri de Babylonio egrediuntur incendio. Moyses in monte 40. diebus cum Domino perseverans, & Dei familiare colloquium, & legis ministerium ieunio promeretur. Elias quoque eodem dierum numero abstiens in eremo conuersatur. Utilitas ieuniorum, temporibus Christianis clarius patuit, & à multis frequentata in plurimos se effudit. Quoties viri virtutum aliquid à D E O obtinere conati sunt, ieuniis incubuere & lachrymis; & pernoctantes in orationibus ciliicis carni adharentibus supplices beneficia postularunt: nec defuit prouentus. Hæc Cyprianus de ieuniorum vi, dum aliis pie tatis officiis non destituuntur.

TERTULLIANVS: Nos ieuniis aridi, & omni continentia asperfi, in sacco & cinere volutates, D E V M tangimus, & cum misericordia extorserimus, honoramus. ATHANAS: Quisquis immudo spiritu vexatur, certum habere debet, spiritus malos ieunio afflictos abscedere, vim ieunij metuentes; valde enim Dæmones oblectantur crapula & otio corporis. Magna vis ieunij, magna & præclara fiunt per illud. Alioqui quomodo fieri posset, vt homines tam mirifica præstent, vt Dominus per eos vel signa faciat, vel sanitatem laborantibus donet, nisi planè ob deuotas meditationes, & humilitatem animi, & conuersationem bonam? Ieiunium enim est cibus Angelorum, & quieo virtut, ordinis Angelici censendus est. Atqui Angeli perpetuò in diuinorum mysteriorum contemplatione versantur, mentemque iugiter in D E V M erectam habent.

BAS-

BASILIVS: Ieiunium restrinxit vim ignis, obturauit ora leonum; iejunium preces nostras subuehit in cœlum, dum illis alarum vice fit, quo sursum ferantur. Ieiunium familiarum est incrementum, iuuentutis paedagogus, ornamentum senibus, bonus comes viatori, tutus conuictor coniugatis. Ieiunium Prophetas generat, potentibus robur addit. Ieiunium legumlatoribus sapientiam subministrat. Ieiunium est bona animæ custodia, corporis tutus conuictor, armatura fortiter belligerantium, sobrietatis architectus. In bellis addit fortitudinem, in pace docet quietem; atq; vt semel omnia dicam, reperies quotquot fuere Sancti, omnes per iejunium ad vitam D E O dignam fuisse institutos.

Serm. 1. de iejun.
dam. 2. 6.

Ieiunium Prophetas generat,
& sapientiam administrat.

AMBROSIUS: Magna virtus est iejunij, tam speciosa militia est, vt iejunare delectaret & C H R I S T U M; tam valida, vt ad cœlum homines eleuaret. Et vt humanis magis, quam diuinis exemplis utrū, Heliæ ieuni ore vox emissa cœlum clausit sacrilego populo Iudæorum. Quid reliqua eius contexam? Ieiunus filium viduæ ab inferis resuscitauit; iejunus pluuias ore depositus; iejunus ignes de cœlo deduxit; iejunus curru raptus est ad cœlum, & 40. dierum iejunio diuinam præsentiam acquisiuit; tunc deniq; plus, quando plus iejunauit. Et in frâ: Quid est iejunium nisi substantia & imago cœlestis? Ieiunium est refectio animæ, cibus mentis. Ieiunium vita est Angelorum. Ieiunium est culpæ mors, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum castitatis; hoc ad D E V M gradu citius peruenitur.

Lib. de eti. & ie-
jun. c. 2.

3. Reg. 17.

Iacob. 5.

4. Reg. 1.

4. Reg. 2.

Cap. 3.

Ieiunium est ra-
dix gratiæ, casti-
tatis fundamen-
tum.

Ser. 65. de temp.

AVGVSTINVS: Aduertamus, quanta sit inter iejunium & saturitatem distantia, inter ventrem vacuum & pulmones epulis effluentes. Moyses quia iejunauit, vidi Domini; populus quia manducauit & bibit, idola fabricatus est. Eiusdem ferè sententiæ sunt hæc Hieronymi: Sed neque secunda conscriptio tabularum, absque iejunio potuit impetrari: quod ebrietas perdiderat, inedia reperit; ex quo ostenditur posse nos per iejunium redire ad paradíum, ynde per saturitatem fueramus eieoti.

Li. 2. con. Iouin.
Per iejunium pa-
tet redditus ad pa-
radíum.

LEO MAGNUS: In omni agone certaminis Christiani, utilitas continentiae plurimùm valet; ita vt quidam saeuissimorum spiritus Dæmonum, qui ab obsessis corporibus nullis exorcizantium imperiis fugantur, sola iejuniorum & orationum virtute pellantur, dicente Domino: *Hoc genus dæmoni, rum non eiicitur, nisi in iejunio*

Serm. 2. de iejun.
7. mens.

Matth. 17.

Ieiunatis oratio
DEO grata dæ-
monibus terri-
bilis.

Qui sancte ieu-
nat, à mundo alie-
natur & spiritu-
lis efficitur.

Serm. 1. de ieu.
Quadr.

Serm. 43.

Psal. 50.

Hom. 1. in Gen.
Ieiunium omne
ætatem & sexū,
quasi diademate
coronat.

Eiusdem est via
profligare & vir-
tutes inducere.

& oratione. Grata est ergo D e o , & terribilis dæmonibus ieiu-
nantis oratio. Nec latet, quantum acquirit suæ saluti, quæ tantum
præstat alienæ.

I STD O R V S: Quis parsimoniam non laudet? ieinium non
prædicet? ieinium res sancta est, opus cœleste, ianua regni, for-
ma futuri, quod qui sancte agit, D e o coniungitur, alienatur
à mundo, spiritualis efficitur. Per hoc enim prosteruntur vi-
tia, humiliatur caro, Diaboli tentamenta vincuntur. BERNAR-
DVS: Non est magnum, si compatitur membrum capiti, cum
quo & glorificandum est. Et infrā: Ieiunium corporis est vñctio
capitis, & carnis inedia, est refectio cordis. Quid ni dixerim in-
ventionem, quæ & medetur vulneribus, & exasperatas consciencias lenit?

P E T R V S Chrysologus: Mala tempora facit nobis contem-
ptus temporum, cursus non facit. Quod ergo contemptu perdi-
dimus, ieuniis consequamur, animas nostras ieuniis immole-
mus, quia nihil est, quod D e o præstantius offerre possimus; Pro-
pheta probante, cùm dicit; *Sacrificium D e o spiritus contributum,*
cor contritum & humiliatum D e o non spernit. Homo offerre D e o
animam tuam, & offer oblationem ieuniij, vt sit pura hostia, fa-
cificium sanctum, viuens victimæ, quæ & tibi maneat, & D e o sit
data. C H R Y S O T O M V S: Ieiunium est animarum nostrarum
tranquillitas, senum decor, adolescentium schola, continentiam
magister, qui omnem ætatem & sexum quasi diadematæ quo-
dam ornat.

E N omnes hi patres alio aliisque orationis genere; alia rur-
sum aliisque via & ratione illustribus sententiis & verbis probant,
quod hic probatum volebamus; nempe ieuniij opus esse, mentem
ad D e v m eleuare, rerumq; cœlestium amore eandem inflammare,
Dæmonibus imperare, ad diuinorum arcanorum cognitionem
viam munire, ieunantiū preces cœlesti numini gratas acceptasq;
reddere, aliāq; id genus non vulgaria virtutum ornamenta à D e o
Opt. Max. impetrare. Ecquidni virtutes impetret ieuniū, vel eas-
dem augeat, cui vnum hoc munus incumbit maxime, vt carnis vi-
tia ex animæ regno profliget, eandemque spiritui subiuget? Con-
stat enim, eiusdem esse vitia, profligare, & virtutes inducere; quippe
cùm in hoc rerum statu anima alterutrius, prorsus expers esse no-
queat.

SED

SED & ipsum quoque ieiunium, ut pius & iustum, nullaque
vitiola circumstantia deformatum est, præstantis cuiusdam vir-
tutis actus est; neque enim bonos viros facere posset, si aut virtus,
aut præcellentis alicuius virtutis actus non esset: efficit autem
optimos. Quotquot viros virtutis vidimus, scribit Cyprianus, sine
ieiunio non legimus ascendisse, nec aliquid magni moliti sunt,
nisi abstinentia præcessisset. His consentiunt hæc Basiliana; Com-
peries, quotquòt fuere Sancti, omnes per ieiunium ad vitam Deo
dignam fuisse institutos. Ad hæc suprà ostensum est, ieiunium vel
opus esse abstinentiæ, vel peculiarem abstinentiæ speciem; ab-
stinentia autem inter virtutes temperantiae annexas primatum te-
net. Actus rursum & habitus ad idem virtutis genus pertinent.
Denique quiuis actus humanus ex eo studiosus dici solet, quòd
per rationem ad finem honestum ordinatur, ieiunium autem
Christianum per fidei aut rationis lucem refertur ad carnis mor-
tificationem, ad cœlestium rerum contemplationem, ad vitio-
rum expiationem, aliisque eiusmodi, quæ omnia constat esse ho-
nissima, rectæq; rationi quam maximè consentanea. Ieiunium
itaque non modò virtutum causa, sed præclaræ quoque virtutis
actus est.

I AM cùm omne omnino iusti veréque studiosi hominis opus
vitæ æternæ sit meritorium, sequitur, ieiunia non modò vitiorum
expiatoria, multorumq; illustrium donorū conciliatoria esse, sed
celestis quoq; gloriæ meritoria. Neque hoc CHRISTVS Dominus,
vbi legitimum ieiunandi modum præfinit, quicquam dissimulat;
ait enim: *Tu autem cùm ieiunas, vngue caput tuum, & faciem tuam laua, ne
videaris hominibus ieiunans, & pater tuus, qui videt in absconde, d'ποδώσῃ*
Gj̄ēp τῷ φανερῷ, hoc est, reddet vel retribuet tibi in aperto. Atqui
omnis iusta redditio ponit debitum, hoc aut meritum. Ea namq;
reddimus, quæ iusto titulo aliis debemus. Pertinet huc quoque,
quod Hieremia 35. legitur de Rechabitis, Ionæ tertio, de Niniu-
tis, Judith 4. & Ester 3. & 4. de Iudæis morti destinatis, Matth. 17.
de Dæmonibus soli ieiunio & orationis vi cedentibus, & alibi alia
de aliis.

DE veterum Theologorum & Patrum super hac re sententia
nulla est quæstio. Nihil enim quæ apud illos visitatum est, ac ea ad-
scribere ieiuniis, q; inter vera rationis merita vel primas obtinent.

Constat

Serm. de ieiun.
Ieiunium bonos
& sanctos viros
efficit.
Serm. de ieiun.

Ieiunii est actus
abstinentiæ, hac
autem species tem-
perantiae.

Ieiunium æternæ
vitæ est merito-
rium.

Matth. 6.

Debita merces
ponit meritum.

Constat enim, peccata expiare, delictorum veniam impetrare, infernum claudere, cœleste regnum patefacere, filios Dei ex filii iræ efficere, mentem cœlesti cibo pascere, animam purificare, hominem ex morte redimere, aliisque id genus complura, quæ prisci Theologi ieunio passim tribuunt, res esse tales, quæ citra illustre meritum ordinariè nō obueniunt. Porrò autem quo sensu, quâue ratione ieuniis tanta hæc verè tribui queant, id alibi iam explicatum est, & suo fortassis loco denuo explicabitur, hic solùm ostendere lubuit, Patres hæc aliisque eiusmodi ieuniis familiariter triduere.

*Sermo de ieun.
de ieun. & eli.*

Ser. 4. de ieun.

Lib. de virg.

Hom. 1. de ieui.

*Ieiuniū est satis-
factoriū, prome-
ritarumque pœ-
narum expiato-
riū.*

CYPRIANVS: Ieiuniis ardentes Aetnæ incendium extinguitur, vitiorum sentinæ siccatur. **AMBROSIVS:** Ieiunium est mors culpæ, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiae, refectio animæ, cibus mentis, purificatio animæ, charitatis illecebra, alimentum salutis, reconciliationis sacrificium, incrementum virtutis. **ISidorus:** Ieiunium est res sancta, opus cœleste, ianua regni; per ieunium prosternuntur vitia, diaboli tentamenta vincuntur.

BERNARDVS: Bonum & salutare ieunium, quo redimuntur æterna supplicia, dum redimuntur hoc modo peccata. Non solùm autem est abolitio peccatorum, sed extirpatio quoque vitiorum. Non solùm obtinet veniam, sed & promeretur gratiam; non solùm delet peccata præterita quæ commisimus, sed & repellit futura quæ committere poteramus.

ATHANASIVS: Magnum munimentum est ieunium; Oratio item & eleemosyna, cum ex morte hominem liberet. Ut enim ob escam & inobedientiam disturbatus est Adam ex paradiso; ita rursus per ieunium & obedientiam in paradisum, qui volet, redibit. **BASILIVS:** Ieiunium peccatum in intimis secessibus habitans extinguuit enecatque, ieunium tentationes depellit, ieunium ad pietatem vngit, & vim ignis extinguuit. Hæc patres illi de ieuniis vi & robore, quibus nihil dici potest clarius, aut ad renuncendum aduersarium potentius.

PORRO autem cum communi doctorum hominum sententia omnis omnino actus meritorius, simul quoq; soleat esse satisfactorius: ieunium verò pio animi studio suscepsum perfectumq; vita æternæ sit meritorium; consequens fit, ut idem quoque promeritarum pœnarum sit expiatoriū: Siue illud ab Ecclesia fuit indici-

indictum; siue à Confessario iniunctum; siue sponte quoque suceptum. Nam et si ieunia à Confessario iniuncta cæteris expient efficacius (sortiuntur enim hæc non solum ex se internaque ieunantum qualitate vim & energiam, verum etiam ex clavibus Ecclesie): cætera tamen sua satisfaciendi efficacitate non carent. Quandoquidem ut opus aliquod verè proprièque sit satisfactum, sat est, si ex charitate sit ortu, carniq; sua natura molestiam adferre natum, etiam si propter aliquam causam molestiam actu non adferat. Eiusmodi autem sunt tam ea, quæ vltro suscipiuntur, vel maiorum auctoritate indicuntur, quam ea, quæ sacerdotis arbitrio pœnitenti pœnaliuntur. Ad hæc satisfacere id est quandoque, quod peccatorum radices excindere, eorundemque suggestionibus aditum non præbere; eam autem vim non illa tantum ieunia habent, quæ à confessario iniunguntur, verum ea etiam, quæ ab Ecclesia indicuntur, vel sponte à pœnitente suscipiuntur. Deniq; quando Theologi de satisfactionis officiis disputant, prouiumque inter illa locum ieuniis assignant, nihil secernunt interdicta & non indicta; sed absolutè omnia ieunia pio castoq; animi proposito suscepta satisfactoria esse pronunciant, & rectè pronunciant; singula enim eiusmodi vi pollent.

ENIM VERO quòd ieunium à Confessario indicatum, sit satisfactorium, id nemo negat, nisi qui errore deceptus, vel malitia occœcatus tertiam sacramenti pœnitentiæ partem in dubium vocat. Nam si nullum omnino opus verè est satisfactorium, ut citra omnem controversiam est, certè ieunium à sacerdote absoluente indicatum, maximè est eiusmodi. Quādoquidem ieunium illud est opus genere suo bonum & voluntarium, est nihil secius externo homini sua natura molestum, & charitate, ut hic ponimus, informatum; (Nam de iustorum ieuniis præcipue hoc loco agimus) est tandem ab eo, qui auctoritatem habebat, iniunctum & præfinitum. cur ergo nō esset satisfactorium? Mitto hic, pœnitentes miserrimè delusum iri, idque ab Ecclesia, quæ columna & firmamentum est veritatis, si illiusmodi ieunia non essent verè satisfactoria. Constat enim, per ministros suos ieunia satisfactoria loco peccata confitentibus iniungere. Constat æquè, serio pœnitentes ieunationis molestiam, quòd à peccatorum reliquiis absolvantur, promptè, alacriterque subire. Si ergo ad finem hunc

h obti-

ieiunia à confessario iniuncta præ cæteris satisfactoria.

Gregor.

Omnia ieunia, nisi in ieunante hereat impedimentum, sunt satisfactoria.

ieiunia pœnitentiæ iniuncta, multis modis pœnarii sunt expiatoria.

Si ieunia pœnitentibus iniuncta non essent verè satisfactoria, Ecclesia filios suos manifestè decipiet.

obtinendum ieunationes nihil prodescent, in re summi momenti deciperentur grauiissimè. Sed absit, ut Ecclesia filiis suis in rev. que adeò graui tam grauiter imponat.

Quod rursum ieunium ab Ecclesia indictum eiusmodi vim habeat, id ex causis iam adductis perspicuè patet. Quandoquidem in id genus ieuniis comperiunt ea etiam omnia, quæ de intrinseca satisfactionis ratione existunt: puta operis molestia, moralisque & naturalis eiusdem bonitas, ieunantis voluntas & charitas, indicentis vel præcipientis auctoritas. Liquet idem quoque ex Ecclesiæ precibus, quibus publicè disertis verbis istuc asseritur. Ecclesiæ vox est: Concede misericors Deus, ut hoc solenne ieunium, quod animabus corporibusque curandis salubriter institutum est, deuoto seruitio celebremus: Atqui anima non solùm curatur à noxa, verùm etiam à poena, in hac vel altera vita dependenda. Similes precatio[n]es intra Quadragesimalē tempus occurru[n]t plures, quæ omnes citra villam dubitationem ab omni falsitate immunes sunt; nisi enim tales essent, Ecclesia in publicis & solennibus sacrificiis nullo modo eas adhiberet. Colligitur illud ipsum tandem ex cognatis satisfactionis partibus; fatentur enim, quotquot orthodoxè scribunt & sentiunt, eleemosynas & preces, quas Ecclesia ob causam aliquam indicit, satisfactorias esse. Idem de flagellis quoque, quæ vel Deus immittit, vel naturalis rerum cursus adducit, statui confuerit. Cur ergo ieunia, quæ non minùs sunt molesta, quam illa, satisfactoria non habeantur? An non familiariter dici solitum est, ieunia ad hoc præcipue ab Ecclesia instituta esse, ut illa diluantur & expientur, quæ inordinato carnis amore contra Deum vel proximum commissa sunt?

DENIQUE quod ieunia sponte suscep[t]a eadem illa videntur, id euidenter ostendunt, quæ iam exposita sunt: Siquidem voluntarium operis vires non eleuat, sed s[ecundu]m auget; ceteris namque ex equatis eò vnumquodque opus magis videtur meritorium & satisfactorium, quod ex meliori alacriorique voluntate proficitur; at qui non minùs id voluntarium est, quod nemine iubente vel urgente suscipitur, quam quod secundum alterius prescriptum obitur. Communi huic rationi addo, ieunium sp[ec]ie susceptum, debitōque modo expletum, omnium recte sentientium iudicio

Ieiunium anima
bus corporibus
que curandis sa-
lubriter institu-
tum est.

Flagella unde-
cūq[ue] illata, sunt
satisfactoria,

Ieiunia sponte
suscep[t]a, sunt sa-
tisfactoria,

iudicio, vita æternæ meritiorum esse; sed multò maioris momentis est, promereri vitam æternam, quam redimere quacumq; pœnam temporariam. Sunt sanè Ecclesiæ claves efficaces, viresq; satisfactoriorum operum non parum augent; attamen ad satisfactionem non sunt absolute necessariae, alioqui ante conditum Euangelium nullæ extitissent veræ satisfactiones; quod est falsum.

TANDEM non est maioris opere majoris issue difficultatis, cladem vel mortem propter peccata à D e o in hac vita intentatam propulsare, quam peccatorum reliquias exaurire, aut pro temporarii pœnis satisfacere; at illud per ieiunia aliisque opera seria penitentia digna fieri posse, ostendunt complura illustria Scripturarum exempla. Constat enim, Ninuitas, Bethulias, Iudeos sub Assueri imperio degentes, Machabæos eorundemque socios, Regem Achab, Manassen, & alios præterea quam plurimos per ieiunia & alia pietatis officia ab impendi vitæ periculo se liberasse, calamitatemque, quæ ceruicibus illorum impendebat, evasisse. Ninuitæ, scribit Clemens, cùm per tres dies & noctes ieiunassent, iræ D e i periculum effugerunt; Ester quoque & Mardochæus & Judith impiorum insultationem, id est, Holophernis & Aman ieiunio declinauerunt. Et Dauid dicit: *Genua mea infirmata sunt ieiunio & caro mea immutata est propter oleum.* Vos quoque supplicationes vestras per ieiunium D e o offerte.

Hic quoque pertinet illud Hieronymi: Niniue imminenter iram Domini, ieiuniorum miseratione detorsit, quam & Sodoma quoque placasset & Gomorrha, si voluissent agere pœnitentiam, lachrymis patrocinante ieiunio. Achab rex impiissimus, ut sententiam D e i subterfugeret, & euersio domus eius differretur in posteros, ieiunio impetravit & sacco. Et illud nihilominus Chrysostomi: ieiunium sententiam reuocat: dixit enim Deus, subuertetur Niniue, & non est subuersa; Adhibuerunt enim ieiunium & effugerunt. Et illud tandem Petri Chrysologi, quod paullò antè attigi: Mala tempora, scribit ille, facit nobis contemptus D e i, non temporum cursus. Quod ergo contemptu perdidimus, ieiuniis conquiramus, animas nostras ieiuniis immolemus, quia nihil est, quod D e o præstantius offerre possimus. Patet itaque ieiunium vtcunque acceptum, satisfactorium esse.

Maioris momenti est promereri vitam æternam, quam redimere pœnam temporariam.

Non est maioris opere, morte vel etiam clade per ieiunia redimere, quam Deo pro peccatorum reliquis satisfacere.

Lib. 5. cap. 21.
Apost. const.

Psal. 108.

Lib. 1. con. Iou.

Ion. 3.

3, Reg. 21.

Serm. 1. de iei.

Serm. 43.

D e aliis peculiaribus iejuniorum effectis & viribus scorsim agere non attinet; quippe cum nullae sint omnino, quæ ad capita nunc exposita citra incommodum referri non queant. Ut ergo, quæ sparsim hucusque dicta sunt, in unum colligamus, iejunium carnem edomat, iejunium mentem ad Deum eleuat, iejunium meritum parat, iejunium peccatorum reliquias expiat, iejunium Dæmones profligat, iejunium miracula patrat, iejunium iratum Deum placat, iejunium diuina mysteria reuelat, iejunium hominibus apud homines gratiam & auctoritatem conciliat, iejunium animas ex purgatoriis cruciati bus liberat. Denique tantæ sunt iejuniorum vires, tantique ac tam mirifici eorundem fructus, ut omni quoque diuina humanaque lege sublata, aduerso casu urgente, aut grauiori quoconque carnis cum spiritu confictu infestante, ab omnibus Christi fidelibus studiosissime adhuc iure meritoque semper debeant.

A tibi obiiciet hic forte quispiam; si iejunium tantarum virium esset, Monachi ceterique omnes, qui crebris ieuniis vacant, magna perfectionis & sanctimonie viri forent, & tamen ea perfectio & sanctimonia in illis non appareat? Ad hoc breuiter respondetur, quæ de ieuniis eorundemque viribus hucusque asserta sunt, ea non de quoquis iejunio promiscue accipienda esse, sed de iustum ceterorumque, qui pia, sancta, & studiosa voluntate iejuniant operâ. Nam ut non omnes, qui orant, vel eleemosynam erogant, recte & meritorie orant, aut eleemosynas erogant; ita non omnes quoque, qui iejunant, recte & meritorie iejunant. Comperiuntur enim, qui Pharisæi ceteri iejunant, alij qui gulosè, alij qui dolosè, alij qui immoderatè vel inordinate, alij qui superstitione vel haereticè, alij qui sathanicè, alij tandem, qui alio modo inter ieunandum errant; hi autem omnes, aut nullo omnino aut certe perquam exiguo fructu iejunant.

PHARISÆI ceteri iejunant, qui non ob id iejunant, quod Deo placeant, aut pro contractis debitibus eidem satisfaciant, aut carnem contra spiritum insurgentem comprimant, aut ad diuinacessanda & pertractanda aptiores se reddant, aut debitam Ecclesiæ eiusdem magistratui obedientiam præstent: Sed quod p̄j religiosique hominis titulum vulgo obtineant, sanctimonieque opinionem apud populares sibi comparent. De hoc hominum genere

Summa eorum,
que iejunia præ-
stant.

Non omnes, qui
iejunant, rite &
meritorie ieju-
nant.

Cuiusmodi sunt,
qui pharisæi ceteri
iejunant.

genere CHRISTVS Dominus ita loquitur: *Cum iejunatis, nolite fieri hypocritae tristes: exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, repererunt mercedem suam. Quod si eiusmodi mercedem iam repererunt; non est ergo, ut villam amplius a DEO in hac vel in altera vita expectent.*

GVLLOS & ieiunant, qui debitæ temperantia leges inter ieiundum non seruant: Cuiusmodi sunt, qui pro status conditione vel corporis sui constitutione nimis opipara, vel nimis curiosa, vel nimis quoque pretiosa quærant. Tum ij rursum, qui ieiunium soluturi nimis audiè vorant, aut in appositæ escas nimis præcipitanter inuolant; vel tempora ieiunio soluendo præfinita non exspectant; vel plus certè quam par est anticipant. Tum ij denique, qui pransuri vel cœnaturi tantum simul ingerunt, quantum biduo digerere vix queunt, quos intemperantia Hieronymi sententia meritò condemnat: *Qualis, scribitis, est illa refectio post ieiunium, cum pridianis epulis distendimur, & guttur nostrum mediatorum efficitur latrinarum. Dumque volumus prolixiori inedia famam querere, tantum voramus, quantum vix alterius diei nos digerat. Hæc ille in eos, qui diutius quam necessum erat, ieiunia protendentes, postea immodicis escis sese ingurgitabant.*

DOLOSE ieiunant, qui vino vel alio quoquis potu ebrietatem cire nato, ante vel post prandium ea copia studiosè vtuntur, vt ehirium fallant. Tum illi quoque, qui in vespertino aut matutino sacratiſſimo, Ecclesiæ indulgentia scientes volentesque abutuntur. Nam etſi illa per modum medicinæ, ne potus obſit, ante vel post cibum sumptui, exiguarum quarundam rerum vsum permittat, nullo tamen modo permittit luxuriosas cœnas, aut supervacaneas escarum ex quibuscumque rebus confeſtarum libationes. Falluntur enim grauiter, qui terræ vel arborum fructibus, aut dulciariis libis, aut aliis quibuscumque eiusmodi tragematis ieiunium solui poſſe negant. Verū multò crassiùs hīc errant, qui, si nihil calidum vel coctum vesperti accipiāt, probè se ieiunare existimant, quodcumque demum ex aliis, vel quantumcumque sumant. Tum ij denique, qui quodcumq; alimenti genus in fraudem ieiunij usurpant.

IMMODERATE & inordinatè simul ieiunant, qui ieiunio operam dantes, Christianæ prudentiæ & charitatis ordinem non seruant:

h 3

Matth. 6.

Quid sit, gulose ieiunare, & quibus modis gulosi ieiunetur.

Lib. 2, contra Iouin.

Quid sit dolosè ieiunare, vel ieiunio fraudem facere.

Multis modis inter ieiunandum fraudis committitur.

Qui cœendi sine inordinatè ieiunare.

seruant: quales sunt, qui ita ieuniis se macerant, vt ad munia debita rite obeunda inutiles ineptosque se reddant; maximè verò, si studio id faciant, secùs si ob ingentem spiritus feroem excessum non animaduerterent. Spectant huc illi quoque, qui, vindicta vel vltrò suscepta ieunia compleant, majoris pietatis vel necessitatis opera neglectui ducunt. Tum illi omnes, qui tam in seruando quam in soluedoieieunio, rationis medium transiliunt. Cuiusmodi inter ceteros sunt, qui post productum ad biduum vel triduum ieonium ita cibo potuq; sese ingurgitant, vt molem gestare vix valeant. Contra totum hoc ieunantium genus Hieronymus ita scribit: Non mediocriter errant, qui bono magno preferunt mediocre bonum. Nonne rationabiliter homo dignitatem amittit, qui ieonium charitati, vel vigilias præfert sensus integratit? Et infrà: De rapina holocaustum offert, qui ciborum nimia egestate, vel somni penuria corpus suum immoderatè affligit. Et eadem distinctione rursum: Sint tibi quotidiana ieunia, & refectio saturitatem fugiens; nihil enim prodest biduo vel triduo transmissò vacuum portare ventrem, si post pariter obstruatur.

D. S. de cons. nō
mediocr.

Quid sit super-
stitione ieunare.

SUPERSTITIOSI IEUNANT, qui prano aliquo errore imbuti, modum ieunandi ab Ecclesia præsinitum non seruant, aut quipiam tanquam necessarium ieunio admiscent, quod ad ieunij rationem non spectat. Ad hunc locum pertinent, qui inter ieunadum Iudæorum, vel Saracenorum, vel Mahometanorum ritibus magis, quam Christianorum moribus sese accommodant; rati nimirum, se non ieunare, si ante nocturnorum siderum exortum, ieonium soluant. Tum illi rursum, qui esculenta ex iis vasis degustare non audent, in quibus carnes quandoque coctæ fuerant, vel pisciculis tantum exanguibus vescendum putant. Ast multò maximè superstitiones vel malitiosos verius hic se probant, qui violatae legis peccatum eiusmodi oratione non nunquam excusant: Leporum, ceruorum, auium, cæterorumque delicatorum animantium escas reprobamus, solis autem vulgaribus carnisibus absque sale coctis vescimur. Quasi verò Ecclesia solas ferinas vel sale conditas carnes prohibuerit, & non reliquas omnes indiscriminatim? Demum illi quoque inter superstitiones censi possunt, qui diebus lege vel consuetudine ab omni ie-

junio

iunio exemptis non ex pietate vel alia iusta causa, sed ex errore vel contemptu ieunant.

HAERETIC B ieunant & illi ipsi in partem, de quibus iam egimus, & alij præterea omnes, qui Nouatianorum, vel Manichæorum, vel aliorum quorumlibet hæreticorum ritu vel mente ieunant, vel tempora, quæ ipsi ex certo errore ieuniis consecrarunt, anxiè obseruant. Notum est illud Conc. Carthaginensis quarti: Qui die Dominico studiosè ieunat, non habeatur Christianus. Et illud Conc. Gangrensis: Si quis propter continentiam, quæ putatur, aut contumaciam in die Dominico ieunat, Anathema sit. Et illud Melchiadis Papæ: Ieiunium Dominicæ diei & quintæ feriæ nemo celebrare debet, vt inter ieiunium Christianorum & Gentilium; veraciter credentium & hæreticorum vera & non falsa discretio habeatur. Et illud tandem Ignatij Martyris: Qui cuncte Dominicam aut Sabbatum ieunauerit, ipse est CHRISTI intersector. Hæc illi contra hæreticorum sui temporis ieunia, quæ nunc, quod ad feriam quintam & sabbatum attinet, vt ipsæ quoque hæreses, propter quas eiusmodi leges editæ fuerant, iam olim in disuetudinem abiuerunt. Hæreticè quoque hac temestate ieunant, si tamen ieiunium hoc dici potest, qui inter ieunandum nullum ciborum deleßum, nullum dierum aut temporum discrimen, nullum denique cœnarum vel prandiorum numerum aut modum obseruant. Etenim diebus ieiunio consecratis comedunt, quoties volunt, & quantum volunt, & quod voluit, nullam aliam suæ præuaricationis causam adferentes, quam homini Christiano libera esse omnia.

SATANIC B tandem ieunant, qui ieiuniorum legi ita parent, vt tamen nullum peccandi finem faciant; hoc autem Dæmonum esse proprium, nemo sapiēs ignorat. Constat enim, nihil illis cum cibo vel potu commercij esse, neque tamen à praua peccandi voluntate villo vnquam tempore desistere. Quòd autem ieiunium eorum, qui in vitiorum sordibus perfistunt, omnique virtutum præsidio destituantur, nullius apud DEVM sit momenti, roborisque planè pereixgi, id apud eruditos & veteres Theologos dubitationem nullam habet omnino.

BERNARDVS: Si sola gula peccauit, sola quoq; ieunet, & sufficit: Si verò peccauerunt & membra cætera, cur non ieunent & ipsa?

Quales sint, qui
hæreticè ieunant.

Cano. 46.

Cano. 18.

Epist. ad Episc.
Hispa.

Epist. ad Philip.

Qui hac ætate
hæreticè ieunant.

Qui Satanicè
ieiunare dicen-
di sint.

Ser. 3. de Quadr.

*Vt iejunis Deo
sit gratum non
modò gula, sed
cetera omnia
membra à vitiis
ieiunare debent.*

Esa. 58.

*D. 5 de con. Ni-
hil.*

Hom. 3.

Hom. 1. de iei.

*Ira mentis est
temulentia.*

Lib. de virg.

Hom. 1. de iei.

*Quid sit sancti-
ficare iejunium.*

ipsa, iejunet ergo oculus à curiosis aspectibus, qui deprædatus est animam; iejunet auris; iejunet lingua; iejunet manus; iejunet anima ipsa. Iejunet oculus à curiosis aspectibus, & omni petulantia. iejunet auris nequiter pruriens à fabulis & rumoribus. Iejunet lingua à detractione & murmuratione. Iejunet manus ab otoriosis signis & operibus omnibus, quæ non sunt imperata. Sed & multò magis anima ipsa iejunet à vitiis, & propria voluntate sua. Etenim sine iejunio hoc, cetera à Domino reprobantur. Sicut scriptum est: *Quia in diebus iejuniorum voluntates vestre iniununtur.*

FACIT *huc quoque illud Pij Pont. Max: Nihil prodest homini iejunare & orare, & alia religionis opera agere, nisi mens ab iniquitate, & ab obtræctationibus lingua cohibeatur. Et illud Eu- sebij Emyseni: Iejunare & vigilare, & mores non corrigere, sic est, quomodo si aliquis extra vineam, aut circa vineam exsirpet & colat, vineam autem ipsam desertam atque incultam relinquit, ut spinas & tribulos germinet. Et illud Augustini: Qui ista vitamus, quæ aliquando licent, in primis peccata fugiamus, quæ nunquam licent. Itaque si volumus bene iejunare à cibis, ante omnia iejunemus à vitiis.*

Et illud Basilij Magni: Verum iejunium est, à vitiis omnibus alienum esse. Solue omne vinculum iniquitatis, condona proximo; si quid dolet animo remitte illi debita. Nolite ad contentiones & lites iejunare. Væ his, qui ebrij sunt non à vino. Ira mentis est temulentia, eamque à sobrietate excutit haud aliter, quam vi- num. Et illud Athanasij: Qui iejunio vtitur, ordinis Angelici cen- sendus est. Sed ne, mea dilecta, simplex quoddam ac promiscuum iejunium putes. Non enim, qui à cibis abstinet solummodo, probè se gerit, sed qui abstinet ab omni opere malo.

Et illud B. Maximii: Quid aliud est sanctificare iejunium, nisi iejunij causa sancta velle, iusta facere, iniqua vitare? Et ideo, fra- tres charissimi, si volumus Deo placita exhibere iejunia, simus in fide fortes, in iudiciis iusti, in amicitia fideles, in iniuriis patien- tes, in contentionibus moderati, refugientes turpiloquia, adver- sus iniqua constantes, in coniuiis sobrij, in voluptatibus conti- nentes, in charitate simplices, inter subdolos cauti. Si huiusmodi virtutibus nostra voluerimus sanctificare iejunia, tribuente Do- mino

mino ad gaudia cœlestium promissionum indubitata fiducia & conscientia latiore veniemus.

Et illud tandem Gregorij: (Superuacaneum enim censeo reliquos, qui sunt plurimi, huc adducere) Per Ioēlem dicitur sanctificate iejunium. Iejunium quippe sanctificare est adiunctis bonis aliis dignam Deo abstinentiam carnis ostendere. Cesset ira, so-plantur iurgia. Incassum enim caro atteritur, si à prauis suis voluptatibus animus non refrænatur. Hæc Patres de ieunio aliarum virtutum ornatu destituto, & vitorum sordibus contaminato. Multa eiusmodi in sacris literis passim occurunt. Iudicabant quandoq; Iudei non satis iuste secum agi, quod nimirum ieunarent, seque affligerent, neque votorum tamen compotes euadent. Verū de repulsa deque ieunij illorum inefficacitate eiusmodi responsum tulerunt:

Ioēl. 2.

Incassum caro
teritur, si à pra-
uis voluptatibus
animus non re-
frænatur.

*Ecce in die ieunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debito-
res vestros repetitis; ecce ad lites & cōtentiones ieunatis & percutitis pugno
impie. Nolite ieunare sicut usq; ad hanc diem, ut in excelso audiatur clamor
vester. Nunquid tale est iejunium, quod elegi? per diem aſſigere hominē ani-
mam suam? nunquid contorquere, quasi circulum, caput suum? & saccum &
cinerem sternere? Nunquid hoc vocabis iejunium & acceptabilem diem Do-
mino? Nonne hoc est magis iejunium, quod elegi? dissolue colligationes impie-
tatis, solue fasciculos deprimentes, dimitte eos, qui confratti sunt liberos, et omne
onus disfrumpe. Frange, esurienti panem tuum; cum videris nudum, operi
eum, & carnem tuam ne despixeris &c. Patet hinc ergo, non omnia ie-
junia esse fructuosa; & ratio rursum, cur non omnia sint talia, siue
cur non omnes ieunantes iis gratis & beneficiis potiantur, quæ
ieunii passim tribuuntur.*

Esa. 58.

*Qui ergo ieuniorum suorum fructu frustrari non vult, non
ieunet is Pharisæcè, aut superstitione, aut dolose, aut inordina-
tè, aut hæreticè, aut satanicè, aut alio quoconque modo vitiosè,
sed piè, sanctè, religiosè, rationi denique & legi per omnia con-
sentaneè. Nam quæcumque in Scripturis vel sanctorum Patrum
monumentis de admirabilibus ieuniorum viribus passim legun-
tur, ea omnia de ieuniis castis & Christianis accipienda sunt, non
de iis, quæ modò retecimus. Verū de ieuniorum viribus & fru-
tibus satis.*

i

Non